

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

СЛАБОШЕВСЬКА Тетяна Миколаївна

УДК 378.016:62/69]:004•375(043•3)

**МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІА
У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.02 – теорія і методика навчання (технічні дисципліни)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук



КИЇВ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
МАКАРЕНКО ЛЕСЯ ЛЕОНІДІВНА,
професор кафедри інформаційних систем і технологій
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ТОРУБАРА ОЛЕКСІЙ МИКОЛАЙОВИЧ,
декан технологічного факультету
Національного університету "Чернігівський колегіум"
імені Т. Г. Шевченка;
кандидат педагогічних наук, доцент
ДЕМ'ЯНЕНКО ВІКТОР МИХАЙЛОВИЧ,
провідний науковий співробітник
Інституту інформаційних технологій і
засобів навчання НАПН України.

Захист відбудеться “15” *червня* 2018 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано “15” *травня* 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т. Б. Гуменюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Одним із найважливіших викликів, що постали перед українським суспільством, є вдосконалення національної системи освіти, впровадження в процес навчання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), підвищення їх дієвості та ефективності. Доцільним є вивчення суперечливого досвіду освітніх реформ, що засвідчує значну роль фахової підготовки майбутніх учителів технологій і необхідність якісної оцінки сучасних підходів до освітнього процесу з погляду їхньої відповідності новим життєвим реаліям ХХІ століття.

Інформатизація освіти розглядається як частина процесу інформатизації суспільства загалом і водночас як один з визначальних чинників переходу до високоорганізованої форми існування цивілізації, коли разом з розвитком інформаційних структур відбувається процес комп'ютеризації всіх сфер життєдіяльності людини. На сьогодні це найбільш перспективний напрям, що динамічно розвивається і пов'язаний з появою різноманітних електронних ресурсів навчального призначення, що утворюють полікомпонентне інформаційне поле – специфічне оточення людини у вигляді графічних зображень, текстових, звукових, аудіовізуальних та інших повідомлень.

У стратегії розвитку інформаційного суспільства особлива увага приділяється впровадженню в систему освіти електронних засобів навчального призначення, сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій, які сприяють створенню єдиного інформаційного простору, інтеграції України у світову спільноту, підвищенню якості, доступності, ефективності і конкурентоспроможності вітчизняної системи освіти. У цьому полягає актуальність проблеми на соціально-педагогічному рівні.

Проблема пошуку науково-методологічних підходів у процесі підготовки майбутніх учителів технологій з використанням мультимедіа є особливо важливою в сучасних соціально-економічних умовах модернізації і подальшої реструктуризації освіти. Особливої актуальності і практичної значущості ця проблема набуває у зв'язку з інформатизацією суспільства і широким поширенням використання інтернет-ресурсів. Вищевикладене обумовлює актуальність дослідження на науково-теоретичному рівні.

Останніми роками в системі освіти проводяться роботи з інтеграції засобів інформаційно-комунікаційних технологій, створення науково-методичного забезпечення навчального процесу і наукових досліджень з метою об'єднання напрацювань системи освіти з новітніми інформаційними і мультимедіа технологіями, що викликано бажанням сформувати в Україні відкритий освітній простір, доступний для широких кола користувачів.

Серед магістральних напрямів мультимедіа необхідно виділити: *технологічний*, в якому розкриваються програмні й апаратні основи мультимедіа; *мистецтвознавчий*, що досліджує його як вид творчості (зокрема конкретні жанри, особливості художнього рішення); *прикладний*, що розглядає використання засобів мультимедіа в різних сферах діяльності (ТБ, реклама,

інтернет-ресурси, масове мистецтво, медицина, освіта, маркетинг, індустрія розваг тощо). Це і складає актуальність проблеми на науково-методичному рівні.

Застосування засобів і технологій мультимедіа є складним багатограним полем, де можуть взаємодіяти абсолютно різні сфери підготовки фахівців і яке є доволі новим напрямом в освіті. У зв'язку з цим основоположними для нашого дослідження є роботи про теоретико-методологічні засади використання засобів мультимедіа О. Бондаренко, І. Вернера, Р. Гуревича, Н. Духаніної, Ю. Іскренка, С. Мукомела, О. Пінчук, І. Судакової, А. Чабана, В. Чичука, І. Шахіної та ін.; використання мультимедіа технологій активно висвітлюються у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників, зокрема А. Вет'єна, Н. Дворко, Ю. Жука, Я. Йоскевича, Р. Кьоте, М. Курача, Дж. Лі, Л. Мердока, М. Хансена, Д. Херна, О. Шликової, А. Шменка, І. Югай та ін.

Використанню засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі присвячені праці В. Бикова, Б. Гершунського, А. Гуржія, В. Дем'яненка, І. Войтовича, М. Жалдака, Г. Коджаспірової, Л. Макаренко, С. Маркова, Ю. Машбиця, В. Монахова, Н. Морзе, С. Ракова, Ю. Рамського, В. Сергієнка, О. Спіріна, Ю. Триуса, С. Яшанова та ін.

Вирішенню практичних проблем реформування змісту технологічної освіти та розробці теоретико-методичних засад підготовки вчителів трудового навчання і технологій присвячені дослідження О. Авраменка, В. Васенка, І. Гевка, Р. Гуревича, А. Гедзика, О. Биковської, В. Борисова, І. Жерноклеєва, О. Коберника, М. Корця, Г. Левченка, В. Мадзігона, Л. Оршанського, В. Сидоренка, Л. Сидорчук, В. Слабка, В. Стешенка, Г. Терещука, С. Ткачука, В. Тиценка, В. Титаренко, О. Торубари, Д. Тхоржевського, А. Цини, В. Юрженка та ін.

У сучасному високотехнологічному світі сформувалися нові тенденції в підходах до використання мультимедіа технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів технологій, що зумовлюють суперечності між:

- об'єктивною потребою суспільства в отриманні висококваліфікованого фахівця на ринку праці у сфері інформаційних технологій, готового до постійного професійного зростання, і фактичною відсутністю системного вирішення цього питання в практиці підготовки майбутніх учителів технологій у ВОЗ;

- необхідністю використання мультимедіа технологій у процесі фахової підготовки майбутніх учителів технологій та відсутністю науково-теоретичного обґрунтування і навчально-методичного інструментарію;

- необхідністю формування у студентів мультимедіа компетентності з метою створення нових мультимедіа засобів навчання, з одного боку, і неопрацьованістю організаційно-педагогічних умов їх впровадження в процес навчання майбутніх учителів технологій, з другого.

Актуальність зазначених проблем і необхідність вирішення окреслених суперечностей між педагогічним потенціалом методично вмотивованого і педагогічно виваженого використання мультимедіа у фаховій підготовці

майбутніх учителів технологій зумовили вибір теми дисертаційного дослідження – *“Методика використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до напряму науково-дослідної роботи Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та є складовою дослідницької теми “Формування інформатичних компетентностей майбутніх учителів” (реєстраційний номер 0105U000448). Тему дисертації затверджено Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 11 від 25 червня 2015 р.) та погоджено на засіданні бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 3 від 29 березня 2016 р.).

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов та забезпеченні результативності використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій.

Відповідно до мети дослідження визначено його **основні завдання**:

- 1) охарактеризувати компонентну структуру, роль і місце мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій;
- 2) визначити та теоретично обґрунтувати сукупність основних компонентів та організаційно-педагогічних умов, що сприяють підвищенню рівня готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа;
- 3) спроектувати та обґрунтувати методику використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій;
- 4) конкретизувати критерії, показники та рівневі характеристики готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа;
- 5) експериментально перевірити ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов та спроектованої методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій.

Об'єкт дослідження – фахова підготовка майбутніх учителів технологій.

Предмет – організаційно-педагогічні умови та методика використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій.

Методологічну та теоретичну основу дослідження становлять:

– державні нормативно-правові акти, що визначають концептуальні положення та регулюють процес фахової підготовки – Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року (2012); Закон України “Про професійний розвиток працівників” (2012); Національна стратегія розвитку освіти України на період до 2021 року (2013); Закон України “Про вищу освіту” (2016), Закон України “Про освіту” (2017) та ін.;

– філософсько-педагогічні теорії світогляду як цілісної системи знань, переконань, дій (В. Андрущенко, В. Бех, Г. Волинка, І. Зязюн, В. Кремінь, В. Луговий, В. Шинкарук та ін.);

– принципи цілісного системного підходу до розгляду педагогічного процесу і взаємозумовленості фахової підготовленості вчителя (В. Бондар, Л. Вовк, В. Максимова, А. Марон, В. Онушкін, В. Подобєд, О. Хижна та ін.);

– підхід до розгляду особистості студента як активного суб'єкта життєдіяльності (К. Абульханова-Славська, Б. Анан'єв, Г. Балл, Б. Бім-Бад, Л. Виготський, І. Ковчина, О. Леонтьєв, Л. Сидорчук, Г. Щедровицький, В. Ясвін та ін.);

– науковий доробок із проблем упровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів (О. Авраменко, М. Бак, В. Биков, І. Войтович, І. Гевко, А. Гуржій, М. Жалдак, В. Дем'яненко, Л. Макаренко, Н. Морзе, Ю. Машбиц, О. Спірін, В. Сергієнко, О. Торубара, С. Яшанов та ін.);

– використання мультимедіа в підготовці майбутнього фахівця (М. Бернс, Я. Булахова, О. Веренич, Л. Вілкінс, В. В'юн, О. Гармата, Т. Григорчук, І. Гузь, О. Демиденко, В. Заболотний, В. Імбер, С. Йодер, К. Кірей, Б. Кукса, Т. Ліндлоф, Л. Макаренко, Р. Мейер, О. Міщенко, С. Переяславська, С. Риженко, Д. Робертс, О. Шестопал, М. Шишлакова, Ю. Шпильовий та ін.);

– теорія і практика підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій (В. Борисов, Р. Гуревич, І. Жерноклєєв, О. Коберник, М. Корець, В. Мадзігон, Л. Оршанський, В. Сидоренко, Л. Сидорчук, В. Слабко, В. Стешенко, Г. Терещук, В. Тименко, В. Титаренко, С. Ткачук, Д. Тхоржевський, В. Юрженко, С. Ящук та ін.).

Методи дослідження. Відповідно до визначених завдань та поставленої мети дослідження комплексно застосовувалися теоретичні та емпіричні методи:

теоретичні – аналіз філософської, організаційно-педагогічної та науково-методичної літератури з проблеми дослідження, які дали можливість спроектувати та обґрунтувати методику використання мультимедіа; класифікація та систематизація теоретичних та експериментальних даних; теоретичне моделювання структури та змісту електронного навчально-методичного комплексу “Мультимедіа в технологічній освіті” з метою систематизації теоретичного матеріалу за темою дослідження;

емпіричні – методи масового збору інформації (педагогічні спостереження за процесом навчання студентів та діяльністю вчителів технологій, анкетування студентів і вчителів, індивідуальні й групові бесіди з ними, аналіз результатів виконання студентами практичних завдань, аналіз роботи вчителів-практиків), що дало змогу виявити рівні готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа у майбутній професійно-педагогічній діяльності; *експериментальні* (констатувальний, формувальний та завершальний етапи педагогічного експерименту) – перевірка ефективності організаційно-педагогічних умов у процесі навчання; *статистичні* – кількісний та якісний аналіз даних; статистичне опрацювання результатів, на основі якого було підтверджено педагогічну ефективність спроектованої методики та розробленого електронного навчально-методичного комплексу “Мультимедіа в технологічній освіті”.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає в тому, що: *вперше*

розкрито структуру і сутність мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій;

конкретизовано сутність поняття “*готовність майбутніх учителів технологій використовувати мультимедіа*”, розглянуте як складне особистісне утворення, що складається із комплексу взаємодоповнювальних характеристик, що формуються в процесі фахової підготовки та характеризуються комплексом професійно значущих особистісних якостей, інформаційно-технологічних знань, умінь та навичок, необхідних для використання та розробки мультимедіа;

схарактеризовано сутність і зміст компонентів готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа;

виявлено та теоретично обґрунтовано сукупність організаційно-педагогічних умов, що сприяють підвищенню рівня готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа;

спроектовано методику використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій та експериментально апробовано її ефективність;

розроблено комп’ютерно-дидактичний інструментарій для методики використання мультимедіа майбутніми вчителями технологій;

впроваджено у навчальний процес вишів ЕНМК “Мультимедіа в технологічній освіті”;

визначено критерії, показники та рівневі характеристики готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа;

подальшого розвитку набули положення педагогічної теорії щодо вдосконалення теорії та методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій у спеціально створеному інформаційно-освітньому середовищі та організаційно-педагогічні умови, орієнтовані на підвищення рівня готовності майбутніх учителів технологій використовувати засоби мультимедіа.

Практичне значення дослідження полягає в розробці та впровадженні в навчальний процес електронного навчально-методичного комплексу “Мультимедіа в технологічній освіті”, що містить сукупність навчально-методичних матеріалів, зокрема: 1) навчальну програму, лекційний курс, лабораторний практикум, тестові завдання, орієнтовані на самостійну, активно-пізнавальну діяльність майбутніх учителів технологій; 2) методику діагностування рівня готовності до використання мультимедіа; 3) методичні рекомендації щодо проведення занять та добору оптимального дидактичного інструментарію; критерії оцінювання рівнів готовності майбутніх учителів технологій до використання засобів мультимедіа, зумовлених міжпредметними зв’язками.

Спроекована та експериментально перевірена методика використання мультимедіа впроваджена в навчальний процес вищих педагогічних навчальних

закладів та закладів підвищення кваліфікації вчителів трудового навчання та технологій.

Основні положення і рекомендації з питань методики використання мультимедіа технологій впроваджувалися в навчальний процес підготовки фахівців зі спеціальності 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології) Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/2617 від 29.12.2017 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 4562/01-55/09 від 27.04.2017 р.), Державного вищого навчального закладу “Донбаський державний педагогічний університет” (довідка № 68-18-16 від 22.02.2018 р.), Державного вищого навчального закладу “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” (довідка № 1089 від 27.12.2017 р.).

Вірогідність та аргументованість результатів дослідження забезпечує теоретична обґрунтованість вихідних положень дослідження, вибір методів, ґрунтовний аналіз та узагальнення результатів педагогічного експерименту, поєднання якісних і кількісних показників, одержаних за допомогою статистично достовірного емпіричного матеріалу, позитивними результатами впровадження у педагогічну практику експериментальної методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій.

Особистий внесок здобувача. Одержані результати дисертаційного дослідження є авторською розробкою методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій. Ідеї та думки, що належать співавторам публікацій, у матеріалах дисертації не використовувалися.

У наукових працях, спільних із Л. Макаренко [6], розкрито сутність використання засобів мультимедіа; з А. Певсе [7], автор розкриває основні принципи організації ефективного навчання з використанням мультимедіа; з С. Яшановим, І. Смекаліним [14; 15], авторіві належить ідея використання спеціалізованих електронних освітніх ресурсів, орієнтованих на застосування спеціальних, комп'ютеризованих приладів і устаткування, призначених для проведення експериментальних робіт.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження знайшли відображення у статтях, опублікованих у наукових фахових журналах з педагогіки, матеріалах конференцій, збірниках наукових праць, навчальних програмах і навчально-методичних посібниках.

Основні положення і результати дослідження на різних етапах виконання роботи обговорювалися на засіданнях кафедри інформаційних систем і технологій Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, доповідалися на звітних, науково-практичних і науково-методичних конференціях та семінарах різних рівнів, а саме:

– *міжнародних*: Основні напрями реформування технологічної та професійно-технічної освіти (Київ, 2011); Простір гуманітарної комунікації (Київ, 2012); Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми (Вінниця, 2014); Освітня галузь “Технологія”: реалії та перспективи (Київ, 2015); Міжнародна

освіта: стан та перспективи розвитку (Київ, 2015); Проблеми та перспективи навчання технологій (Кіровоград, 2015); Образование в XXI веке – глазами детей и взрослых (Москва, 2015); Академическая наука – проблемы и достижения (North Charleston, 2016); Освітня галузь “Технологія”: реалії та перспективи (Умань – Київ, 2016); Модернізація педагогічної освіти: виклики XXI століття (Київ, 2016); Проблеми інформатизації (Київ, 2016); Наука та інновації (Київ, 2017); Сучасна вища освіта: реалії проблеми, перспективи (Кременчук, 2017);

– *всеукраїнських*: Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету (Київ, 2012-2017); Засоби і технології сучасного навчального середовища (Кіровоград, 2010); Морозівські педагогічні читання “Інтернаціоналізація системи вищої освіти України” (Київ, 2012); Освітня галузь “Технологія”: реалії та перспективи (Київ, 2012); Проблеми та перспективи фахової освіти в сучасних умовах (Умань, 2013); інтернет-конференція “Автоматизація та комп’ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан, досягнення, перспективи розвитку” (Черкаси, 2013); Підготовка компетентного фахівця в умовах глобалізаційних процесів (Умань, 2014); Проблеми інформатики (Київ, 2016); Упровадження ІКТ в освітній процес навчальних закладів (Полтава, 2016); Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку (Переяслав-Хмельницький, 2017).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 19 наукових працях, зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях із педагогіки, 2 – у зарубіжних виданнях, 2 – у навчально-методичних посібниках; 4 – у навчальних програмах; 5 – у збірниках наукових праць та матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотацій двома мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загального висновку, списку використаних джерел (278 найменувань, з яких 17 – іноземною мовою) та додатків. Загальний обсяг дисертації – 234 сторінок, з них основного тексту – 193 сторінок. Дисертація містить 25 таблиць, 13 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність наукового пошуку з обраної проблеми, визначено об’єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи; подано відомості про експериментальну базу, особистий внесок; зазначено шляхи апробації та впровадження результатів дослідження.

У **першому розділі** “**Теоретико-методичні засади використання мультимедіа у підготовці майбутніх учителів технологій**” проаналізовано наукову літературу з проблеми дослідження; визначено сутність та різновиди мультимедіа засобів у працях українських та зарубіжних дослідників та описано причини поширеного застосування мультимедіа в навчальному процесі; розкрито сучасний стан використання мультимедіа технологій та

особливості їхнього розвитку в процесі фахової підготовки; визначено педагогічний потенціал мультимедіа. Також окреслено сфери застосування технологій мультимедіа: інтерактивне навчання, інформаційні кіоски, електронні брошури, інтерактивні презентації, мережа Інтернет.

Мультимедіа технології спрощують, оптимізують людську діяльність, відкривають нові можливості, розважають і розвивають суспільство. Таким чином, їх можна розглядати як яскравий приклад нової стадії в розвитку інформаційних технологій. Водночас, хоча сфери застосування мультимедіа украй різноманітні, в основі їх функціонування і сприйняття лежать загальні механізми, що потребують відповідного аналізу.

У процесі логіко-системного аналізу наукових пошуків окреслено генезу використання мультимедіа в системі освіти. Еволюція впровадження комп'ютерної техніки зумовлює розвиток мультимедіа в усіх сферах їхнього використання. Спираючись на аналіз науково-методичної літератури та інтернет-джерел, можна виокремити можливості мультимедіа: зберігання великого обсягу різної інформації; збільшення на екрані зображення або його найцікавіших фрагментів; порівняння зображення і обробки його різноманітними програмними засобами з науково-дослідними або пізнавальними цілями; здійснення неперервного аудіовізуального супроводу; підключення до Інтранет та Інтернет; вільна навігація по електронному ресурсу.

Проаналізовано різні форми трактування поняття “мультимедіа”, зокрема “медіаосвіта”, “технологія мультимедіа”, “гіпермедіа”, “засоби мультимедіа”, які потребують уточнень і конкретизації, а також місце, яке займають різні засоби мультимедіа в сучасному суспільстві. При цьому під мультимедіа розуміється смислова сфера, заснована на взаємодії аудіовізуальних складових з використанням технічних і програмних засобів, які об'єднують текст, звук, графіку, фото, відео, анімацію в одній інтерактивній оболонці.

Розглянуто дидактичні переваги використання мультимедіа, які нерозривно пов'язані з гіпертекстовою технологією, що не тільки полегшує навігацію, а й дає змогу кожному студентові вибрати індивідуальну траєкторію навчання, послідовність ознайомлення з інформацією.

Обґрунтовано два підходи до розуміння мультимедіа. Згідно з першим, мультимедіа – це інструментарій викладача, який оперує різними пристроями для передавання змісту навчання. За цією концепцією мультимедіа вважається носієм інформації, що транслює зміст. Представники другого підходу розглядають мультимедіа як ознаку, що є знаряддям пізнавального розвитку людини. Ця концепція окреслює стратегію застосування мультимедіа для посилення індивідуальних засобів перероблення інформації на практиці.

Аналіз можливостей засобів мультимедіа у навчанні дає підстави для виокремлення таких дидактичних функцій, як: посилення наочності, розвиток пізнавальних інтересів студентів, підвищення якості їхніх знань, індивідуалізація навчання, інтенсифікація освіти, сприяння успішному запам'ятовуванню навчального матеріалу.

Мультимедіа розширюють можливості організації та управління навчальною діяльністю і дають змогу реалізувати величезний потенціал перспективних методичних розробок.

У другому розділі **“Науково-методичне використання мультимедіа у підготовці майбутніх учителів технологій”** розкрито та конкретизовано компоненти готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа; виокремлено та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, що впливають на формування суб’єктної позиції студентів, формування особистісно значущого, ціннісного ставлення до освітнього процесу ВЗО; прагнення майбутнього вчителя до особистісного, професійного саморозвитку.

У спроектованій методиці щодо використання мультимедіа у майбутній професійно-педагогічній діяльності ми виходимо з того, що практична і теоретична підготовка – це не механічне поєднання теоретичних і практичних знань, а складний взаємозв’язаний комплекс науково обґрунтованого змісту, що забезпечується комплексом організаційно-педагогічних умов у спеціально створеному інформаційно-освітньому середовищі вузу.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури з’ясовано, що єдиного підходу до розуміння феномену готовності немає. Як вихідні положення при розробці структури готовності майбутніх учителів технологій ми взяли результати наукових досліджень, представлені у працях Г. Костюка, О. Леонтьєва (теорія діяльності, її структура та зв’язок із свідомістю і процесом формування особистості); П. Гальперіна і Н. Тализіної (роль орієнтовної основи дій в успішному оволодінні діяльністю і способах її вироблення); В. Бондаря, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна, Д. Ніколенка (структура педагогічної діяльності й зміст професійно значущих якостей особистості вчителя); М. Д’яченко, Л. Кандибович, М. Козак, М. Марусинець (природа готовності як особливий психічний стан); О. Мороза (вплив рівня готовності до педагогічної діяльності на успішність професійної адаптації вчителя); К. Дурай-Новакової (механізми готовності до професійної діяльності вчителя); Н. Дем’яненко, О. Хижної (готовність до педагогічної взаємодії).

Тому *“готовність майбутніх учителів технологій використовувати мультимедіа”* ми розуміємо як сукупність професійно-особистісних показників, які формуються в процесі фахової підготовки та характеризуються комплексом професійно значущих якостей, спеціальних інформатичних знань, умінь та навичок, необхідних для використання та розробки мультимедіа сервісів, що і визначає її місце в структурі фахової підготовки майбутнього вчителя технологій.

В основу організації процесу формування готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа у професійно-педагогічній діяльності покладено теоретичні положення системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтеграційного, цілісного підходів, що стали підґрунтям для

розробки й наукового обґрунтування методики використання мультимедіа в процесі фахової підготовки майбутніх учителів технологій.

Цілісний підхід виступає як найважливіша умова, що забезпечує готовність вчителя технологій до використання мультимедіа, а саме: взаємозв'язок і взаємозумовленість мети, завдань, принципів, змісту, форм і методів спроектованої методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій в рамках кожного з компонентів – *мотиваційно-емоційного, науково-теоретичного та практичного*.

Розкрито зміст кожного з компонентів готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа, яка формувалася в процесі їх підготовки до застосування стандартного і спеціального програмно-апаратного забезпечення (рис. 1).

Мотиваційно-емоційний компонент готовності характеризується ціннісними орієнтаціями, інтересами, потребами, мотивацією до отримання знань, умінь і навичок у галузі технологій мультимедіа, прагнення до використання їх у майбутній професійно-педагогічній діяльності.

Науково-теоретичний компонент готовності визначається наявністю у студентів знань про можливості використання технологій мультимедіа в майбутній професійно-педагогічній діяльності, що передбачає:

базові знання з технологій мультимедіа (поняття “мультимедіа”, “інформаційні ресурси” та ін.; загальна характеристика процесів збору, передачі, накопичення і обробки інформації; склад і призначення різної комп'ютерної, організаційної техніки; системне і прикладне програмне забезпечення; основи мережових технологій; сучасний стан і перспективи розвитку технологій мультимедіа);

знання стандартного програмного забезпечення (можливості технологій мультимедіа для підвищення ефективності функціонування автоматизованих систем; характеристика й особливості інформаційних потреб, процесів і ресурсів; знання операційних систем, сервісного програмного забезпечення і системи програмування; інтегровані офісні пакети; особливості використання технологій мультимедіа в процесі здійснення професійно-педагогічної діяльності; принципи забезпечення інформаційної безпеки, що функціонує на базі технологій мультимедіа);

знання спеціального програмного забезпечення (спеціальне програмне і апаратне забезпечення; можливості використання засобів автоматизації офісної діяльності; цілі і можливості використання мультимедіа засобів навчання в майбутній професійно-педагогічній діяльності; володіння знаннями про перспективи розвитку технологій мультимедіа в різних сферах професійно-педагогічної діяльності).

Практичний компонент готовності визначається через систему конкретних умінь і навичок студентів у галузі технологій мультимедіа, спрямованих на використання їх у професійно-педагогічній діяльності.

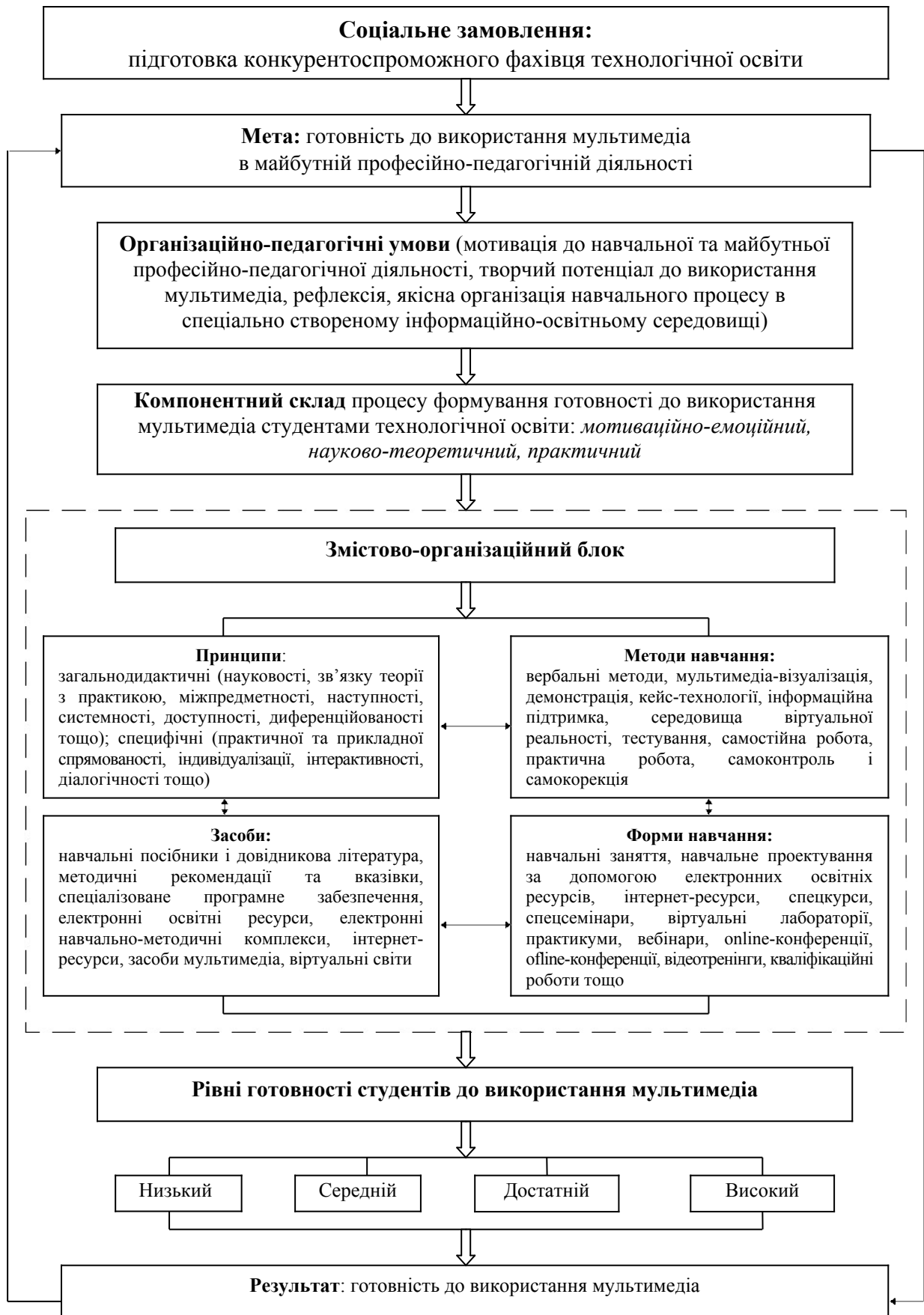


Рис. 1. Організаційно-педагогічна модель готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа

Зміст цього компонента містить *уміння та навички* застосування стандартного та спеціального програмного забезпечення.

Структура запропонованої методики містить мету, зміст, методи, принципи, форми і результати використання мультимедіа у процесі фахової підготовки.

На підставі вивчених робіт, присвячених мультимедіа, нами висловлюється припущення про те, що реалізація академічного потенціалу технологій мультимедіа у підготовці майбутніх учителів технологій можлива за підтримки компетентних викладачів. Так або інакше, компоненти мультимедіа взаємодіють між собою найчастіше у спеціально створеному для цього інформаційно-освітньому середовищі.

Для реалізації спроектованої методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій визначені та теоретично обґрунтовані організаційно-педагогічні умови: мотивація студентів у навчальній та інформаційно-технологічній діяльності; розвиток творчого потенціалу студентів у процесі використання мультимедіа у навчальному процесі; розвиток потенціалу рефлексії студентів та якісна організація навчального процесу з використанням сучасних засобів технологій мультимедіа, що передбачає, *по-перше*, використання електронного навчально-методичного комплексу “Мультимедіа в технологічній освіті” дає можливість організації самотестування студентами знань, отриманих у процесі самостійного вивчення дисциплін інформатичного циклу; *по-друге*, готовність викладачів вищого закладу освіти до використання мультимедіа в освітньому процесі; *по-третє*, розробка комп'ютерно-дидактичного інструментарію методики використання мультимедіа для організації навчально-пізнавальної діяльності студентів з дисциплін інформатичного та професійно орієнтованого циклу.

У **третьому розділі “Організація і результати дослідно-експериментальної роботи”** подано основні етапи дослідно-експериментальної роботи; розкрито методику організації експериментального дослідження і відображено аналіз його результатів; розроблено методичні рекомендації щодо використання мультимедіа в навчальному процесі.

Дослідно-експериментальна перевірка результативності організаційно-педагогічних умов та методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій здійснювалася поетапно упродовж 2012–2017 років на базі: Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Державного вищого навчального закладу “Донбаський державний педагогічний університет”, Державного вищого навчального закладу “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”, – зі студентами, що здобувають ступінь бакалавра за спеціальністю 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Вони були розподілені на експериментальні групи (169 осіб), які цілеспрямовано навчалися за запропонованою експериментальною методикою, та контрольні

(166 осіб), що навчалися за традиційною. Всього було залучено 335 респондентів.

Попередня діагностика рівнів готовності студентів до використання мультимедіа засвідчила недостатньо високий рівень якості знань, умінь і навичок (здібності застосовувати їх для успішного вирішення навчальних завдань); невисокий рівень сформованості умінь і навичок колективної діяльності; низький рівень розвитку мотиваційно-емоційного компонента (слабку мотивацію до навчально-пізнавальної і професійної діяльності, невисокий рівень прояву творчих і рефлексивних здібностей).

Для виявлення рівнів готовності до використання мультимедіа у майбутній професійній діяльності, були виділені такі критерії:

змістовий (ефективність використання мультимедіа в процесі освітньої і самоосвітньої діяльності; повнота; міцність; усвідомленість і сформованість знань з мультимедіа технологій);

діяльнісний (спрямованість студентів на здійснення проектної діяльності; універсальність; нестандартність; творчий підхід);

результативно-рефлексивний (усвідомленість застосування мультимедіа; готовність до їх застосування; самоосвітньої діяльності; самоаналізу).

Аналіз наукової літератури, виявлені критерії та їх зміст дали змогу визначити рівневі характеристики готовності використовувати мультимедіа у майбутній професійно-педагогічній діяльності, залежно від ступеня вираженості показників для кожного критерію: *високий, достатній, середній, низький*.

Готовність високого рівня – використання мультимедіа в майбутній професійно-педагогічній діяльності стає внутрішньою потребою, має активно дієвий характер; стійкий інтерес до необхідності використання мультимедіа проявляється постійно. Майбутній учитель технологій володіє глибокими систематизованими знаннями з проблеми, достатньо ознайомлений із досягненнями науки і техніки. Основні вміння використовувати мультимедіа сформовані, їхнє застосування має творчий характер. У своїй діяльності студент керується визначеною метою, виявляє нестандартний підхід до вирішення завдань, здатний самостійно приймати обґрунтовані рішення і швидко переходити до їх виконання, має гарно розвинені організаторські здібності в досягненні поставленої мети; добре сформовані вміння аналізу і самоаналізу власної інформаційно-технологічної діяльності.

Готовність достатнього рівня передбачає інформаційно-технологічну діяльність, яка визначається значущістю використання, що зумовлює позитивне ставлення до їхнього засвоєння. Особистий інтерес виявляється в поєднанні із зовнішніми стимулами; наявний достатній рівень психолого-педагогічних та інформатично-технологічних знань із проблеми. Основні вміння використовувати мультимедіа сформовані, їхнє застосування відбувається періодично і має продуктивний характер. У своїй діяльності студент керується визначеною метою, здійснює самоконтроль у професійній ситуації, виявляють ініціативу і рішучість. Достатньо розвинені вміння аналізу і самоаналізу

власної інформаційно-технологічної діяльності.

Середній рівень готовності зумовлений недооціненням використання мультимедіа у інформаційно-технологічній діяльності. У мотиваційній сфері переважають мотиви обов'язковості; майбутній учитель технологій виявляє нестійкий інтерес до оволодіння вміннями використання мультимедіа. Психолого-педагогічні та інформатично-технологічні знання задовільні. Вміння використовувати мультимедіа вимагають подальшого вдосконалення, застосовуються на репродуктивному рівні і в стандартних ситуаціях. Їм притаманне поверхове формулювання мети та знань щодо використання мультимедіа. Використовуються елементи існуючих методичних розробок та схем. Самоконтроль та ініціативність у професійній ситуації виражені недостатньо. Уміння аналізу і самоаналізу власної інформаційно-технологічної діяльності сформовані на задовільному рівні.

Низький – характеризується проявом пасивного ставлення з використання мультимедіа. До цього виду роботи підходять формально, у мотиваційній сфері домінують ситуативні мотиви вимушеності виконання окремих елементів такої роботи. Пізнавальний інтерес до професійно-педагогічного процесу з використання засобів мультимедіа відсутній. Знання з проблеми фрагментарні. Основні вміння використання засобів мультимедіа не сформовані та перебувають на низькому рівні. Практичні завдання виконуються на інтуїтивному рівні. Самоконтроль та ініціативність у вирішенні професійних ситуацій відсутні. Вміння аналізу і самоаналізу в інформаційно-технологічній діяльності не сформовані.

Після завершення формувального етапу дослідження для перевірки його ефективності було здійснено контрольний зріз, якісний і кількісний аналіз результатів якого дали змогу констатувати суттєві позитивні зміни рівнів готовності студентів ЕГ до використання мультимедіа в майбутній професійно-педагогічній діяльності (див. табл.).

Таблиця

Результати дослідно-експериментального дослідження (%)

<i>Рівні готовності</i>	<i>Початок експерименту (%)</i>		<i>Завершення експерименту (%)</i>	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
високий	14,06	14,27	13,39	51,35
достатній	28,31	19,92	29,12	23,34
середній	25,37	24,92	24,77	15,12
низький	41,40	40,76	42,57	9,80

Результати формувального експерименту показали, що ефективність організаційно-педагогічних умов та реалізація спроектованої методики позитивно вплинули не лише на рівень готовності студентів ЕГ використовувати мультимедіа, а й на розвиток особистості студентів загалом.

Використання коефіцієнта кореляції Пірсона підтверджує достовірність отриманих результатів та характеризує існування лінійної залежності між двома величинами:

$$r_{xy} = \frac{n \sum (x_i \cdot y_i) - \sum x_i \cdot \sum y_i}{\sqrt{(n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2) \cdot (n \sum y_i^2 - (\sum y_i)^2)}}$$

де x_i – значення змінної x для КГ; y_i – значення змінної y для ЕГ; n – загальна кількість студентів експериментальних і контрольних груп.

Опрацьовані результати дослідження коефіцієнта кореляції Пірсона вказують на зменшення коефіцієнту між контрольними та експериментальними групами, яке відбулося після проведення формувального етапу педагогічного експерименту.

Для *мотиваційно-емоційного* компонента готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа, коефіцієнт кореляції Пірсона становить 0,81, для *науково-теоретичного* компонента – 0,66, для *практичного компонента* готовності – 0,75. Загальне значення коефіцієнта кореляції Пірсона для всіх компонентів готовності студентів після проведення дослідно-експериментального дослідження становить 0,74.

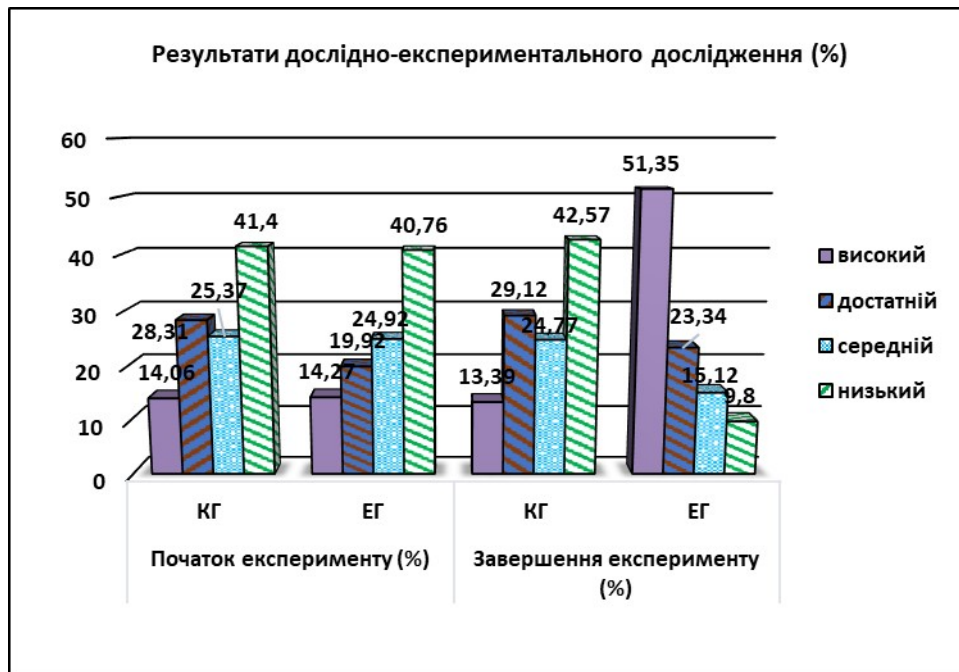


Рис. 2. Рівні готовності використання мультимедіа на початку та після завершення експерименту

Констатовано, що сформованість основних структурних компонентів готовності до використання мультимедіа у більшості студентів експериментальних груп відповідала високому рівню, що не було випадковим. Позитивна динаміка показників рівнів готовності до використання мультимедіа

майбутніми учителями технологій слугує своєрідним індикатором ефективності спроектованої методики використання мультимедіа у процесі фахової підготовки майбутніх учителів технологій. Ця обставина обумовлена, по-перше, навчанням на основі компетентнісного, особистісно орієнтованого, системного та інших підходів; по-друге, обґрунтованістю організаційно-педагогічних умов у спеціально створеному інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне обґрунтування й нове вирішення проблеми використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій; доведено ефективність цього процесу; виокремлено компоненти та визначено критерії, показники і рівні готовності до використання мультимедіа; вдосконалено та визначено шляхи підвищення рівня сформованості через впровадження спроектованої методики використання мультимедіа у процес фахової підготовки.

На підставі аналізу результатів дослідження зроблено такі **висновки**:

1. Проаналізовано базові поняття дослідження, окреслено основні компоненти структури, визначено роль і місце мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій.

Реалізація академічного потенціалу технологій мультимедіа у підготовці майбутніх учителів технологій можлива за підтримки компетентних викладачів, яка нерозривно пов'язана з технічним прогресом.

Уточнено поняття “*мультимедіа*” як комплексне використання різних типів інформаційних процесів у межах єдиного технічного комплексу.

Основною умовою, що визначає успішне функціонування всієї системи навчальної діяльності, є готовність учасників цього процесу до активної взаємодії у спеціально організованому інформаційно-освітньому середовищі.

У контексті нашого дослідження “*готовність*” визначається знаннями і вміннями щодо пошуку, аналізу, переробки, представлення мультимедіа інформації і здійснення комунікацій з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

“*Готовність майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа*” нами розглянута як складне особистісне утворення, що складається із комплексу взаємодоповнювальних характеристик, що формуються в процесі фахової підготовки та характеризуються комплексом професійно значущих особистісних якостей, інформаційно-технологічних знань, умінь та навичок, необхідних для використання та розробки мультимедіа, що і визначає її місце в структурі фахової підготовки майбутнього вчителя технологій.

2. Обґрунтовано сукупність основних компонентів готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа, які мають бути сформовані в процесі їх підготовки до використання стандартного і спеціального програмно-

апаратного забезпечення, зокрема: *мотиваційно-емоційний, науково-теоретичний та практичний.*

Мотиваційно-емоційний компонент готовності характеризується ціннісними орієнтаціями, інтересами, потребами, мотивацією до отримання знань, умінь і навичок у галузі технологій мультимедіа, прагнення до використання їх у майбутній професійно-педагогічній діяльності.

Науково-теоретичний компонент – визначається наявністю у студентів знань про можливості використання технологій мультимедіа в майбутній професійно-педагогічній діяльності, що передбачає *базові знання з технологій мультимедіа та знання стандартного і спеціального програмного забезпечення.*

Практичний компонент готовності визначається через систему конкретних умінь і навичок студентів у галузі технологій мультимедіа, спрямованих на використання їх у професійно-педагогічній діяльності.

Визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови: мотивація студентів у навчальній і професійній діяльності; розвиток творчого потенціалу студентів у процесі використання мультимедіа в навчальному процесі; розвиток потенціалу рефлексії студентів та якісна організація навчального процесу з використанням сучасних засобів технологій мультимедіа, що передбачає, по-перше, використання електронного навчально-методичного комплексу “Мультимедіа в технологічній освіті”, що дає студентами можливість організації самотестування знань, отриманих у процесі самостійного вивчення дисциплін інформатичного циклу; по-друге, готовність викладачів вищого закладу освіти до використання мультимедіа в освітньому процесі; по-третє, розробка комп'ютерно-дидактичного інструментарію методики використання мультимедіа для організації навчально-пізнавальної діяльності студентів з дисциплін інформатичного та професійно орієнтованого циклу.

3. Спроековано та обґрунтовано методику використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій.

Зміст навчання повинен відображати види діяльності фахівця з використання мультимедіа і сприяти формуванню потрібних для цього знань, умінь, навичок, якостей особистості, ціннісних відношень. Щоб вирішити професійно-педагогічні завдання, фахівець здійснює: пошук і аналіз інформації різного виду, переробку отриманої інформації; комунікацію й участь у спілкуванні з представниками професійного співтовариства, обмін даними; публікацію і розміщення в мережі Інтранет та Інтернет власного контенту (веб-сайту); особливості роботи із векторною та растровою графікою в програмах Photo Shop, Corel Draw або Adobe Illustrator; створення відеопрезентацій; монтаж відео в програмі Windows Movie Maker; створення анімації, FLASH-кліпи та інтерактивні проекти.

У контексті дослідження схарактеризовано своєрідні вимоги до використання мультимедіа у процесі навчання, яких слід дотримуватися під час проведення занять. Показано переваги використання мультимедіа, що дає можливість к студентам краще сприймати наукові поняття і терміни, а також мотивують студентів до навчання. Акцентовано увагу на створенні

інструктивних середовищ за допомогою мультимедіа, наприклад, діалогового мультимедіа середовища тощо.

Рациональне поєднання традиційних освітніх засобів з сучасними інформаційно-комп'ютерними технологіями є одним з можливих шляхів модернізації освіти. Засоби мультимедіа сприяють розвитку особистісних якостей студента, варіативності та індивідуалізації освіти. Сучасна підготовка майбутніх учителів технологій засобами мультимедіа забезпечує активне творче опанування студентами предмета, що досліджується, дає змогу викласти матеріал на новому, якісно вищому рівні, а також використання мультимедіа відкриває принципово нові можливості в організації навчального процесу.

4. В процесі науково-дослідної роботи для виявлення рівнів готовності до використання мультимедіа, було конкретизовано критерії (*змістовий, діяльнісний, результативно-рефлексивний*), знайдено співвідношення з відповідними показниками, зокрема: прояв вираженої мотивації, потреб, інтересу до використання мультимедіа; розуміння ціннісних орієнтирів, одержаних в процесі навчання дисциплін інформатичного циклу, знань, умінь, навичок і особистісно-ділових якостей як основи мультимедіа компетентності; ціннісне відношення до процесів самовдосконалення в інформаційно-технологічній діяльності; ступінь оволодіння теоретичними, методичними і технологічними знаннями про мультимедіа технології і прийоми їхнього використання; прагнення до вдосконалення цих знань; ступінь оволодіння мультимедіа інформаційними, проектувальними, технологічними, організаційними, комунікативними і рефлексивними вміннями в інформаційно-технологічній діяльності та прийомами їх використання в різноманітних видах діяльності; прагнення до вдосконалення свого досвіду і розширення його меж.

На основі аналізу наукової літератури, критеріїв, показників та специфіки інформаційно-технологічної діяльності майбутніх учителів технологій були визначені рівневі характеристики готовності використовувати мультимедіа залежно від ступеня вираженості показників для кожного критерію: *високий, достатній, середній, низький*.

5. Доведено ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов та спроектованої методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій.

Опрацьовані результати дослідження коефіцієнта кореляції Пірсона вказують на зменшення коефіцієнту між контрольними і експериментальним групами, яке відбулося після проведення формувального експерименту.

Для *мотиваційно-емоційного* компонента готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа, коефіцієнт кореляції Пірсона становить 0,81, для *науково-теоретичного* компонента – 0,66, для *практичного* компонента готовності – 0,75. Загальне значення коефіцієнта кореляції Пірсона для всіх компонентів готовності студентів після проведення дослідно-експериментального дослідження становить 0,74.

Таким чином, отримані експериментальні дані свідчать про доцільність та необхідність реалізації у практиці педагогічного університету спроектованої нами методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій, яка ґрунтується на означених специфічних принципах та обов'язковому дотриманні визначених організаційно-педагогічних умов у спеціально створеному інформаційно-освітньому середовищі вузу.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми, воно відкриває перспективу для окремих наукових розробок у напрямі формування готовності до використання мультимедіа фахівцями інших спеціальностей та підвищення їхньої кваліфікації в процесі неперервної освіти.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ВИСВІТЛЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ АВТОРА:

Статті в наукових фахових виданнях

1. Слабошевська Т. М. Медіаінформатизація як елемент самостійної інформаційно-освітньої сфери. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи* : збірник наукових праць / за ред. В. Д. Сиротюка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Випуск 40. С. 230-235.

2. Слабошевська Т. М. Медіакультура як нова парадигма розвитку особистості в сучасній освіті. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*. Львів : Вид-во ГО “Львівська педагогічна спільнота”, 2014. № 2 (02) вересень 2014. С. 120-125.

3. Слабошевська Т. М. Формування нового дидактичного мислення в студентів педагогічних вузів у галузі мультимедіа технологій. *Наукові записки. Серія педагогічні науки* : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; упор. Л. Л. Макаренко. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Випуск СХХІХ (129). С. 216-223.

4. Слабошевська Т. М. Мультимедійні освітні технології. *Наукові записки. Серія педагогічні науки* : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; упор. Л. Л. Макаренко. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Випуск 130. С. 259-267.

5. Слабошевська Т. М. Методика організації мультимедіа навчання майбутніх учителів. *Наукові записки. Серія педагогічні науки* : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; упор. Л. Л. Макаренко. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. (Серія педагогічні науки). Випуск 135. С. 216-223.

6. Макаренко Л. Л., Слабошевська Т. М. Особливості застосування засобів мультимедіа в неперервній освіті учителів технологій. *Наукові записки. Серія педагогічні науки* : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Випуск 137. С. 211-219.

*Статті в зарубіжних виданнях та виданнях, що входять
до наукометричних баз даних*

7. Slaboshevska T., Pevse A. The technology for organizing multimedia future's teachers training. *KELM (knowledge, education, law, management)*. Fundacja "Oświata i Nauka Bez Granic PRO FUTURO". 2017. № 4 (20). P. 333-347.

8. Слабошевська Т. М. Медіаосвітні ресурси і технології в підготовці фахівців бібліотечної та редакційно-видавничої сфери. *Library as academic information and learning space = Bibliotēka kā universitātes informācijās un mācību telpa*. Rīga : Library of the University of Latvia, 2014. P. 116-122.

Статті в інших наукових виданнях

9. Слабошевська Т. М. Медіаосвіта сучасного педагога. *Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету*: збірник наукових праць звітно-наукової конференції викладачів університету за 2011 рік, 9-10 лютого 2012 року. Частина 2. /укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Симоненко, О. П. Ємельянова. Київ : Вид-во Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2012. С. 158-160.

10. Слабошевська Т. М. Медиаобразование: понятие и содержание. *Образование в XXI веке – глазами детей и взрослых*: материалы XIV Московской международной конференции 20-21 марта 2015 года. Москва, 2015. С. 133-134.

11. Слабошевська Т. М. Современная учебная среда на основе мультимедиа-технологий. *Академическая наука – проблемы и достижения*: материалы VIII международной научно-практической конференции, февраль 2016 г. North Charleston, SC, USA 29406. P. 142-145.

12. Слабошевська Т. М. Формування професійно-технологічної компетентності майбутніх фахівців засобами мультимедіа. *Проблеми інформатизації*: тези доповідей VII міжнародної науково-технічної конференції, 7-8 листопада 2016 року. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2016. С. 43-44.

13. Слабошевська Т. М. Застосування мультимедійних технологій у навчальному процесі. *Освіта і наука – 2017*: матеріали звітно-наукової конференції студентів НПУ імені М. П. Драгоманова, 4-6 квітня 2017 р. Київ, 2017. С. 152-153.

Посібники, методичні рекомендації та навчально-методичні комплекси

14. Слабошевська Т. М., Смекалін І. М., Яшанов С. М. Практикум з експлуатації інформаційної техніки : навчально-методичний посібник. Ч. 1 / за заг. редакцією С. М. Яшанова; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 130 с.

15. Слабошевська Т. М., Смекалін І. М., Яшанов С. М. Практикум з експлуатації інформаційної техніки : навчально-методичний посібник. Ч. 2 / за заг. редакцією С. М. Яшанова; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 110 с.

16. Практикум з експлуатації інформаційної техніки : навчальна програма / уклад. : Т. М. Слабошевська, І. М. Смекалін. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 10 с.

17. Сучасні інформаційні технології у редакційно-видавничій сфері : навчальна програма / уклад. : Л. В. Савенкова, Т. М. Слабошевська. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 12 с.

18. Мультимедійні технології навчання : навчальна програма / уклад. : Л. Л. Макаренко, Л. А. Куліш, Т. М. Слабошевська. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 12 с.

19. Сучасні інформаційні технології в освіті : навчальна програма / уклад. : Т. М. Слабошевська, Ю. В. Шпильовий. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 10 с.

АНОТАЦІЇ

Слабошевська Т. М. Методика використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика навчання (технічні дисципліни) / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2018.

Кваліфікаційна наукова робота присвячена проблемі використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій. В роботі визначено та теоретично обґрунтовано сукупність основних компонентів готовності майбутніх учителів технологій до використання мультимедіа в професійно-педагогічній діяльності, які мають бути сформовані в процесі їх підготовки до використання стандартного і спеціального програмно-апаратного забезпечення, зокрема: *мотиваційно-емоційний, науково-теоретичний та практичний*.

Також здійснено теоретичне обґрунтування й нове вирішення проблеми використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій; розкрито ефективність цього процесу; виокремлено компоненти та визначено критерії, показники і рівні готовності до використання мультимедіа; вдосконалено та визначено шляхи підвищення рівня сформованості через впровадження спроектованої методики використання мультимедіа у процесі фахової підготовки.

Отримані експериментальні дані засвідчують доцільність та необхідність реалізації у практиці педагогічного університету спроектованої нами методики використання мультимедіа у фаховій підготовці майбутніх учителів технологій, яка ґрунтується на означених специфічних принципах та обов'язковому дотриманні визначених організаційно-педагогічних умов у спеціально створеному інформаційно-освітньому середовищі вищого закладу освіти.

Ключові слова: мультимедіа, засоби мультимедіа, мультимедіа технології, електронний навчально-методичний комплекс, готовність майбутніх

учителів технологій до використання мультимедіа.

Слабошевская Т. М. Методика использования мультимедиа в профессиональной подготовке будущих учителей технологий. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (технические дисциплины) / Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2018.

Квалификационная научная работа посвящена проблеме готовности будущих учителей технологий к использованию мультимедиа в будущей профессиональной деятельности. Сделан анализ состояния исследуемой проблемы в педагогической теории и практике.

В диссертации сделан дефинитивный анализ основных категорий исследования, а именно понятие “мультимедиа” рассматривается как комплексное использование различных типов информационных процессов в рамках единого технического комплекса; а *“готовность будущих учителей технологий использовать мультимедиа”*, подается автором как совокупность профессионально-личностных показателей, которые формируются в процессе профессиональной подготовки и характеризуются комплексом профессионально значимых качеств, специальных информатических знаний, умений и навыков, необходимых для использования и разработки мультимедиа сервисов, которые определяет ее место в структуре профессиональной подготовки будущего учителя технологии.

В работе обоснована совокупность основных компонентов готовности будущих учителей технологий к использованию мультимедиа в профессионально-педагогической деятельности, которые должны быть сформированы в процессе их подготовки к использованию стандартного и специального программно-аппаратного обеспечения, в частности: мотивационно-эмоциональный, научно-теоретический и практический.

Мотивационно-эмоциональный компонент готовности характеризуется ценностными ориентациями, интересами, потребностями, мотивацией к получению знаний, умений и навыков в области технологий мультимедиа, стремление к использованию их в будущей профессионально-педагогической деятельности.

Научно-теоретический компонент готовности определяется наличием у студентов знаний о возможностях использования технологий мультимедиа в будущей профессионально-педагогической деятельности, предполагает базовые знания по технологиям мультимедиа и знания стандартного и специального программного обеспечения.

Практический компонент готовности определяется через систему конкретных умений и навыков студентов в области технологий мультимедиа, направленных на использование их в профессионально-педагогической

деятельности. Содержание этого компонента содержит умения и навыки его применения.

Для реализации спроектированной методики использования мультимедиа в профессиональной подготовке будущих учителей технологий определены и теоретически обоснованы организационно-педагогические условия: мотивация студентов в учебной и информационно-технологической деятельности; развитие творческого потенциала студентов в процессе использования мультимедиа в учебном процессе; развитие потенциала рефлексии студентов и качественная организация учебного процесса с использованием современных средств технологий мультимедиа, предполагает, во-первых, использование электронного учебно-методического комплекса "Мультимедиа в технологической образовании" дает возможность организации самотестирования студентами знаний, полученных в процессе самостоятельного изучения дисциплин информатического цикла; во-вторых, готовность преподавателей высшего учебного заведения к использованию мультимедиа в образовательном процессе; в-третьих, разработка компьютерно-дидактического инструментария методики использования мультимедиа для организации учебно-познавательной деятельности студентов по дисциплинам информатического и профессионально ориентированного цикла.

Полученные экспериментальные данные свидетельствуют о целесообразности и необходимости реализации в практику педагогических университетов спроектированной методики использования мультимедиа в профессиональной подготовке будущих учителей технологий, которая базируется на специфических принципах и обязательном соблюдении определенных организационно-педагогических условий в специально созданной информационно-образовательной среде высшего учебного заведения.

Доказано, что мультимедиа расширяют возможности организации и управления учебной деятельностью и позволяют реализовать огромный потенциал перспективных методических разработок.

Ключевые слова: мультимедиа, средства мультимедиа, мультимедиа технологии, электронный учебно-методический комплекс, готовность будущих учителей технологий к использованию мультимедиа.

Slaboshevska T. M. Method of using multimedia in the professional training of future technology teachers. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of a candidate of pedagogical sciences with specialty 13.00.02 – theory and methodology of teaching (technical disciplines) / Dragomanov's National Pedagogical University. – Kyiv, 2018.

Qualifying scientific work is devoted to the problem of using multimedia in the professional training of future technology teachers. In the work, the set of the main components of the readiness of future technology teachers to use multimedia in vocational and pedagogical activities, which should be formed during their

preparation for the use of standard and special software and hardware, in particular: motivational-emotional, scientific-theoretical and practical.

The theoretical substantiation and a new solution of the problem has been used at multimedia in the professional training of future technology teachers are also implemented. The effectiveness of this process is been disclosed; the components are identified and criteria, indicators and readiness levels for multimedia are defined; ways to increase the level of formation through the introduction of the designed method of using multimedia in the process of professional preparation are improved and determined.

The effectiveness of the proposed organizational and pedagogical conditions is been proved and tested experimentally of the designed methodology at using multimedia in the professional training of future technology teachers.

Keywords: multimedia, multimedia, multimedia technologies, electronic teaching and learning complex, readiness of future technology teachers to use multimedia.



Підписано до друку 14.05.2018 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим.
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26